

УДК 351.81

Сокіран Максим Вікторович,
кандидат юридичних наук, адвокат
e-mail: maxim.sokiran@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-1682-2012>

СИСТЕМА ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ КРИТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

У статті розглядаються питання стійкості критичних інформаційних інфраструктур, на підставі аналізу чинного вітчизняного законодавства в сфері національної безпеки взагалі та кібербезпеки – зокрема, виокремлені основні принципи адміністративно-правового забезпечення стійкості критичних інформаційних інфраструктур. Визначено, що принципи закріплюються в правових нормах, для встановлення системи координат у певній сфері для її належного функціонування. Аналіз юридичної літератури показав, що більшість авторів, які досліджували принципи адміністративно-правового забезпечення певної сфери, до основних характеристик вказаних принципів віднесли: засади; що визначені у нормативно-правових актах; які створюють умови; на яких ґрунтується будь-яка діяльність; що регламентується та регулюються. Проаналізовані нормативно-правові акти дозволяють прийти до висновку, що діяльність у сфері забезпечення захисту КІІ базується на системі принципів, яка включає як загальні так спеціальні принципи. Однак нас цікавить лише та сукупність принципів, яка регламентує забезпечення стійкості КІІ, а не тільки їх захист. До такої системи ми відносимо наступні принципи: верховенства права і поваги до прав та свобод людини і громадянина; забезпечення національних інтересів України; відкритості, доступності, стабільності та захищеності; державно-приватного партнерства; пропорційності та адекватності заходів захисту реальним та потенційним ризикам; пріоритетності запобіжних заходів; об'єктивності та правової визначеності об'єктів КІІ; стандартизації процедур та унормування технічних вимог; співробітництва та взаємодії. Отже, під системою принципів адміністративно-правового забезпечення стійкості критичної інформаційної інфраструктури ми розуміємо сукупність основних керівних засад, які враховують інтереси людини, суспільства і держави, на підставі яких формується державна політика, яка дозволяє об'єктам критичної інформаційної інфраструктури протистояти загрозам, швидко відновлюватися після порушень функціонування.

Ключові слова: стійкість, критична інформаційна інфраструктура, адміністративно-правове забезпечення, система, принципи.

Sokiran M. SYSTEM OF PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT OF CRITICAL INFORMATION INFRASTRUCTURE OF UKRAINE

The article considers the issues of stability of critical information infrastructures, based on the analysis of current domestic legislation in the field of national security in general and cybersecurity - in particular, highlights the basic principles of administrative and legal support for the stability of critical information infrastructures. It is determined that the principles are enshrined in legal norms, to establish a coordinate system in a particular area for its proper functioning. The analysis of the legal literature showed that most of the authors who studied the principles of administrative and legal support of a particular area, the main characteristics of these principles include: principles; defined in regulations; which create conditions; on which any activity is based; which is regulated and regulated. The analyzed regulations allow us to conclude that the activities in the field of protection of CII are based on a system of principles, which includes both general and special principles. However, we are interested only in the set of principles that regulate the sustainability of CII, and not only their protection. To such a system we include the following principles: the rule of law and respect for human and civil rights and freedoms; ensuring the national interests of Ukraine; openness, accessibility, stability and security; public-private partnership; proportionality and adequacy of protection measures to real and potential risks; priority of precautionary measures; objectivity and legal certainty of CII objects; standardization of procedures and standardization of technical requirements; cooperation and interaction. Thus, under the system of principles of administrative and legal support for the stability of critical information infrastructure, we understand a set of basic guidelines that take into account the interests of man, society and state, based on which public policy is formed, which allows critical information infrastructure to withstand threats.

Keywords: stability, critical information infrastructure, administrative and legal support, system, principles.

Постановка проблеми. Останніми роками у розвинених країнах світу посилюється тенденція щодо розширення контексту заходів, пов'язаних із забезпеченням функціонування критичної інформаційної інфраструктури (КІІ): питання захисту (безпеки) КІІ розглядаються разом із питаннями її стійкості. При цьому, питанням забезпечення стійкості приділяється дедалі більше уваги у порівнянні з питаннями захисту. Таке зміщення акценту проблематики обумовлене тим, що сучасне безпекове середовище характеризується появою нових загроз та небезпек на тлі швидких процесів еволюції та трансформації існуючих загроз. Також слід урахувати можливість випадків їх різноманітних комбінацій. За таких умов, жодна створена система захисту (безпеки) не може у повній мірі забезпечити захист від усіх загроз і небезпек. Адже поки триває розбудова системи захисту, розрахованої на певні загрози, у світі з'являються нові загрози і небезпеки. Тому дедалі більше уваги приділяється стійкості КІІ – її здатності «бути готовою та адаптуватися до умов, що змінюються, а також протистояти змінам і швидко відновлюватися після порушень функціонування» [1, с.

б). Таким чином, з'ясовуючи здатність критичної інформаційної інфраструктури до стійкості ми проаналізуємо систему принципів її забезпечення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання принципів адміністративно-правового забезпечення розглядало багато адміністративістів (С. Діденко, О. Клименко, Я. Лазур, Є. Сердюк, В. Трофімцов та інші). Д. Бірюков і С. Кондратов приділили увагу захисту критичної інфраструктури, проблемам та перспективам впровадження в Україні європейських практик [2]. Реформування системи захисту та підвищення стійкості критичної інфраструктури України в розрізі актуальних загроз досліджував О. Верголяс [3], С. Теленик [4] приділив увагу сучасній моделі адміністративно-правового регулювання захисту критичної інфраструктури. Таким чином, принципи адміністративно-правового забезпечення стійкості критичної інформаційної інфраструктури майже не досліджувалися.

Мета статті – виокремлення системи принципів адміністративно-правового забезпечення стійкості критичних інформаційних інфраструктур України.

Виклад основного матеріалу дослідження. На початку треба зазначити, що термін «принцип» походить від латинського слова «principium», яке означає начало, основа. Водночас, принцип – це те, що лежить в основі певної теорії науки, внутрішнє переконання людини, основне правило поведінки [5, с. 547]. За В.Далем, слово «принцип» означає наукове чи моральне начало, основу, правило, від якого не відступають [6, с. 431]. У правовій доктрині під час визначення поняття принципів права науковці вживають такі категорії, як вихідні теоретичні положення, основні, керівні засади (ідеї), загальні нормативно-керівні положення, провідні засади, закономірність, сутність, система координат тощо. Багато категорій є однорідними. Тому принципи – це загальні, керівні (основні, головні, відправні, вихідні теоретичні, загальні нормативно-керівні, спрямовуючі) положення [7, с. 41]. Що стосується «принципів права» то сталого визначення вказаного словосполучення не має, різні науковці у своїх доробках привносять різні характеризуючі дані та ознаки. Крім того, поряд с терміном «принципи права» використовують і термін «правові принципи». І як вірно зазначає О. Котюк, ці два поняття відрізняються тим, що спочатку виникають правові принципи, а вже потім з появою системи права та законодавства, з'являються принципи права [8].

Принципи права закріплюються прямо в законодавчих актах (статтях, преамбулах конституцій, законів) або ж впливають зі змісту конкретних правових норм. Так, наприклад у Доктрині інформаційної безпеки вказується, що вона базується на принципах додержання прав і свобод людини і громадянина, поваги до гідності особи, захисту її законних інтересів, а також законних інтересів суспільства та держави, забезпечення суверенітету і територіальної цілісності України [9].

Отже, принципи закріплюються в правових нормах, для встановлення системи координат у певній сфері для її належного функціонування.

Останнім часом все більшої уваги приділяється взаємовідносинам між державою та громадянським суспільством, які ґрунтуються на підставі оновлених принципів. Ми погоджуємося із позицією В. Цимбал, який зазначив, що особливістю сучасної практики управління є побудова відносин між державою, громадянським суспільством і бізнесом на принципах партнерства, ефективної взаємодії, транспарентності, децентралізації, реалізації партисипативного механізму публічного управління. Інститути громадянського суспільства і бізнес-структури отримують можливість не просто висловлювати свою точку зору з тих чи інших суспільно значущих питань, а й брати безпосередню участь в розробці та прийнятті управлінських рішень [10].

Досліджуючи принципи адміністративно-правового забезпечення виборчих прав громадян України Є. Сердюк доходить висновку, що під ними слід розуміти основні вихідні, об'єктивно зумовлені засади, на яких базується діяльність суб'єктів адміністративного права щодо забезпечення виборчих прав громадян України, нормальне функціонування держави та громадянського суспільства в цілому [11, с. 73]. Принципи у сфері адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї дослідив С. Діденко, який визначив, що це основні вихідні, об'єктивно зумовлені засади, на яких базується діяльність суб'єктів публічного адміністрування щодо забезпечення обігу та застосування зброї з метою забезпечення прав громадян на самозахист, оборони України від зовнішньої агресії, нормального функціонування держави та громадянського суспільства. доцільність принципів у сфері адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї він обґрунтовує тим, що така діяльність вимагає від держави чіткої регламентації дій суб'єктів публічної адміністрації з метою правильного, своєчасного, неупередженого та об'єктивного регулювання цієї сфери суспільного життя [12, с. 71; 13, с. 85]. А. Замрига під принципами адміністративно-правового забезпечення господарської діяльності в Україні розуміє сукупність нормативно зафіксованих рамок, об'єктивованих у вигляді приписів, указівок, настанов та гарантій, що визначають спрямування простору впливу регулювальних адміністративних норм на сферу суспільних відносин, що виникають між державою та суб'єктами господарювання, а також процедурах їх взаємодії та загального функціонування економічного ринку країни [13, с. 85].

Тобто вказані автори до основних характеристик принципів адміністративно-правового забезпечення віднесли: засади; що визначені у нормативно-правових актах; які створюють умови; на яких ґрунтується будь-яка діяльність; що регламентується та регулюються.

Спеціального закону який би регламентував правові відносини та встановлював систему принципів у

сфері забезпечення стійкості КІІ – не має. Питання КІІ регулюється нормативно-правовими актами у сфері захисту критичної інфраструктури та кібербезпеки.

Так, Концепція створення державної системи захисту критичної інфраструктури, що затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6 грудня 2017 р. № 1009-р, визначила, що проблеми забезпечення захисту критичної інфраструктури передбачається розв'язати шляхом: створення нормативно-правової бази з питань організації діяльності державних органів і суб'єктів господарювання у сфері захисту критичної інфраструктури; створення організаційно-інституційної структури державної системи захисту критичної інфраструктури; визначення повноважень, завдань та відповідальності суб'єктів державної системи захисту критичної інфраструктури [14].

В свою чергу, Стратегія кібербезпеки України від 15 березня 2016 року № 96/2016, забезпечення кібербезпеки України повинно базуватися на принципах:

- верховенства права і поваги до прав та свобод людини і громадянина;
- забезпечення національних інтересів України;
- відкритості, доступності, стабільності та захищеності кіберпростору;
- державно-приватного партнерства, широкої співпраці з громадянським суспільством у сфері забезпечення кібербезпеки та кіберзахисту;
- пропорційності та адекватності заходів кіберзахисту реальним та потенційним ризикам;
- пріоритетності запобіжних заходів;
- невідворотності покарання за вчинення кіберзлочинів;
- пріоритетного розвитку та підтримки вітчизняного наукового, науково-технічного та виробничого потенціалу;
- міжнародного співробітництва з метою зміцнення взаємної довіри у сфері кібербезпеки та вироблення спільних підходів у протидії кіберзагрозам, консолідації зусиль у розслідуванні та запобіганні кіберзлочинам, недопущення використання кіберпростору в протиправних та воєнних цілях;
- забезпечення демократичного цивільного контролю над утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами держави, що діють у сфері кібербезпеки [15].

Застосування законодавства у сфері кібербезпеки та прийняття суб'єктами владних повноважень рішень на виконання норм Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» здійснюються з додержанням принципів:

1) мінімально необхідного регулювання, згідно з яким рішення (заходи) суб'єктів владних повноважень повинні бути необхідними і мінімально достатніми для досягнення мети і завдань, визначених цим Законом;

2) об'єктивності та правової визначеності, максимально можливого застосування національного та міжнародного права щодо повноважень і обов'язків державних органів, підприємств, установ, організацій, громадян у сфері кібербезпеки;

3) забезпечення захисту прав користувачів комунікаційних систем та/або споживачів послуг електронних комунікацій, та/або послуг із захисту інформації, кіберзахисту, у тому числі прав щодо невтручання у приватне життя і захисту персональних даних;

4) прозорості, згідно з яким рішення (заходи) суб'єктів владних повноважень мають бути належним чином обґрунтовані та повідомлені суб'єктам, яких вони стосуються, до набрання ними чинності (їх застосування);

5) збалансованості вимог та відповідальності, згідно з яким має бути забезпечено баланс між встановленням відповідальності за невиконання вимог кібербезпеки та кіберзахисту, а також за запровадження надмірних вимог та обмежень;

6) недискримінації, згідно з яким рішення, дії та бездіяльність суб'єктів владних повноважень не можуть призводити до юридичного або фактичного обсягу прав та обов'язків особи, який є: відмінним від обсягу прав та обов'язків інших осіб у подібних ситуаціях, якщо тільки така відмінність не є необхідною та мінімально достатньою для задоволення загальносуспільного інтересу; таким, як і обсяг прав та обов'язків інших осіб у неподібних ситуаціях, якщо така однаковість не є необхідною та мінімально достатньою для задоволення загальносуспільного інтересу;

7) еквівалентності вимог до забезпечення кібербезпеки об'єктів критичної інфраструктури, згідно з яким застосування правових норм повинно бути якомога більш рівнозначним щодо кіберзахисту комунікаційних та технологічних систем об'єктів критичної інфраструктури, що належать до одного сектору економіки та/або які здійснюють аналогічні функції [16].

Висновки. Таким чином, проаналізовані нормативно-правові акти дозволяють прийти до висновку, що діяльність у сфері забезпечення захисту КІІ базується на системі принципів, яка включає як загальні так спеціальні принципи. Однак нас цікавить лише та сукупність принципів, яка регламентує забезпечення стійкості КІІ, а не тільки їх захист. До такої системи ми відносимо наступні принципи: верховенства права і поваги до прав та свобод людини і громадянина; забезпечення національних інтересів України; відкритості, доступності, стабільності та захищеності; державно-приватного партнерства; пропорційності та адекватності заходів захисту реальним та потенційним ризикам; пріоритетності запобіжних заходів; об'єктивності та

правової визначеності об'єктів КІІ; стандартизації процедур та унормування технічних вимог; співробітництва та взаємодії.

Отже, під системою принципів адміністративно-правового забезпечення стійкості критичної інформаційної інфраструктури ми розуміємо сукупність основних керівних засад, які враховують інтереси людини, суспільства і держави, на підставі яких формується державна політика, яка дозволяє об'єктам критичної інформаційної інфраструктури протистояти загрозам, швидко відновлюватися після порушень функціонування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Державна система захисту критичної інфраструктури в системі забезпечення національної безпеки: аналітична доповідь За ред. О. М. Суходолі. Київ: НІСД, 2020. 28 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-08/dopovid-systema-zahystu-krytychnoyi-infrastruktury_0.pdf
2. Бірюков Д. С., Кондратов С. І. Захист критичної інфраструктури: проблеми та перспективи впровадження в Україні. Київ: НІСД, 2012. 96 с.
3. Верголяс О. Реформування системи захисту та підвищення стійкості критичної інфраструктури України в розрізі актуальних загроз. URL: <https://coolyanews.info/reformuvannayasistemi-zahystu-ta-piidvischennya-stiikostii-kritichnoyi-infrastrukturi-ukrayinii-v-rozriiziaktual.html>.
4. Теленик С. Критична інфраструктура як об'єкт адміністративно-правового регулювання. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*, 2018. № 1 (15). С. 179-189. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/6663/1/17.pdf>
5. Словник іншомовних слів. За ред. О. С. Мельничук. К., 1974. С. 547.
6. Толковый словарь живого великорусского языка. Т. 3. / Даль В. И. Гос. изд-во иностр. и нац. слов, 1955. С. 431.
7. Старчук О. В. Щодо поняття принципів права. *Часопис Київського університету права*, 2012/2. С. 40-43. URL: http://kul.kiev.ua/images/chasop/2012_2/40.pdf
8. Котюк В. О. Теорія права. К.: Вентурі, 1996. 208 с.
9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України»: указ Президента України від 25.02.2017 р. № 47/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text>
10. Цымбал В. А. Совершенствование инструментария публичного управления контрактной системой: автореферата на соискания научной степени доктора экономических наук: 08.00.05. Ростов-на-Дону, 2016. 27 с. URL: <https://www.dissercat.com/content/sovershenstvovanie-instrumentariya-publichnogo-upravleniya-kontraktnoi-sistemoi>
11. Сердюк Є. В. Принципи адміністративно-правового забезпечення виборчих прав громадян України. *Інформація і право*, 2014. № 2. С. 72-78.
12. Діденко С. В. Адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні. дис... д-ра юрид. наук, Київ, 2016. С. 443.
13. Замрига А. Щодо визначення поняття принципів адміністративно-правового забезпечення господарської діяльності в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*, 2019. № 3. С. 83-86. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2019/21.pdf
14. Про схвалення Концепції створення державної системи захисту критичної інфраструктури: розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 грудня 2017 р. № 1009-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-2017-%D1%80#Text>
15. Стратегія кібербезпеки України: указ Президента України від 15 березня 2016 року № 96/2016 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96/2016#n11>
16. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 р. № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>

REFERENCES:

1. Sukhodoli, O. M. (2020). Derzhavna sistema zakhystu krytychnoi infrastruktury v systemi zabezpechennia natsionalnoi bezpeky: analitychna dopovid. [The state system of critical infrastructure protection in the system of national security: an analytical report]. Kyiv: NISD. Retrieved from: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-08/dopovid-systema-zahystu-krytychnoyi-infrastruktury_0.pdf [in Ukrainian].
2. Biriukov, D. S., & Kondratov, S. I. (2012). Zakhyst krytychnoi infrastruktury: problemy ta perspektyvy vprovadzhennia v Ukraini. [Protection of critical infrastructure: problems and prospects for implementation in Ukraine]. Kyiv: NISD [in Ukrainian].
3. Verholias, O. Reformuvannia systemy zakhystu ta pidvyshchennia stiikosti krytychnoi infrastruktury Ukrainy v rozrizi aktualnykh zahroz. [Reforming the system of protection and increasing the resilience of critical infrastructure of Ukraine in terms of current threats]. Retrieved from: <https://coolyanews.info/reformuvannayasistemi-zahystu-ta-piidvischennya-stiikostii-kritichnoyi-infrastrukturi-ukrayinii-v-rozriiziaktual.html>. [in Ukrainian].
4. Telenyk, S. (2018). Krytychna infrastruktura yak obiekt administratyvno-pravovoho rehuliuвання. [Critical infrastructure as an object of administrative and legal regulation]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*, 1 (15), 179-189. Retrieved from:

<http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/6663/1/17.pdf> [in Ukrainian].

5. Melnychuk, O. S. (1974). *Slovnnyk inshomovnykh sliv*. [Dictionary of foreign words]. Kyiv [in Ukrainian].
6. Dal, V. Y. (1955). *Tolkovyi slovar zhyvoho velykorusskoho yazyka*. T. 3. [Explanatory dictionary of the living Great Russian language. T. 3]. Hos. yzd-vo ynostr. y nats. slov [in Ukrainian].
7. Starchuk, O. V. (2012). Shchodo poniattia pryntsyviv prava. [On the concept of principles of law. Journal of Kyiv University of Law]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, 2, 40-43. Retrieved from: http://kul.kiev.ua/images/chasop/2012_2/40.pdf [in Ukrainian].
8. Kotiuk, V. O. (1996). *Teoriia prava*. [Theory of law]. K.: Venturi [in Ukrainian].
9. Ukaz Prezidenta Ukrainy Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy «Pro Doktrynu informatsiinoi bezpeky Ukrainy» № 47/2017. [Decree of the President of Ukraine № 47/2017 On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine "On the Doctrine of Information Security of Ukraine"]. (2017, February 25). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text> [in Ukrainian].
10. Tsymbal, V. A. (2016). *Sovershenstvovanye ynstrumentariya publychnoho upravleniia kontraktnoi systemoi*. [Improving the tools of public management of the contract system]. Extended abstarct of candidate's thesis. Rostov-na-Donu. Retrieved from: <https://www.dissercat.com/content/sovershenstvovanie-instrumentariya-publichnogo-upravleniia-kontraktnoi-sistemoi> [in Russian].
11. Serdiuk, Ye. V. (2014). *Pryntsyvy administratyvno-pravovoho zabezpechennia vyborchikh prav hromadian Ukrainy*. [Principles of administrative and legal support of voting rights of citizens of Ukraine]. *Informatsiia i pravo*, 2, 72-78. [in Ukrainian].
12. Didenko, S. V. (2016). *Administratyvno-pravove zabezpechennia obihu ta zastosuvannia zbroi v Ukraini*. [Administrative and legal support for the circulation and use of weapons in Ukraine]. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
13. Zamryha, A. (2019). Shchodo vyznachennia poniattia pryntsyviv administratyvno-pravovoho zabezpechennia hospodarskoi diialnosti v Ukraini. [On the definition of the principles of administrative and legal support of economic activity in Ukraine]. *Aktualni problemy vitchyznianoj yurysprudentsii*, 3, 83-86. Retrieved from: http://apnl.dnu.in.ua/3_2019/21.pdf [in Ukrainian].
14. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro skhvalennia Kontseptsii stvorennia derzhavnoi systemy zakhystu krytychnoi infrastruktury № 1009-r. [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 1009-r On approval of the Concept of creation of the state system of protection of critical infrastructure]. (2017, December 6). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-2017-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
15. Ukaz Prezidenta Ukrainy Stratehiia kiberbezpeky Ukrainy № 96/2016. [Decree of the President of Ukraine № 96/2016 Cybersecurity Strategy of Ukraine]. (2016). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96/2016#n11> [in Ukrainian].
16. Zakon Ukrainy Pro osnovni zasady zabezpechennia kiberbezpeky Ukrainy. [Law of Ukraine № 2163-VIII On the basic principles of cybersecurity of Ukraine]. (2017, October 05). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 24.10.2020

УДК 342.92

Токарева Ксенія Сергіївна,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри конституційного і адміністративного права,
Національний авіаційний університет
e-mail: ph.d.tokareva@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-5705-5211>

АЛЬТЕРНАТИВНЕ ВИРІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено аналізу альтернативних способів вирішення адміністративних спорів. Визначено поняття альтернативного вирішення спорів. Встановлено, що основними альтернативними способами вирішення адміністративних спорів є внутрішній перегляд, примирення, медіація, переговори та арбітраж. Проаналізовано досвід використання альтернативних способів вирішення адміністративних спорів у зарубіжних країнах. Встановлено, що найбільш поширеними формами альтернативного вирішення адміністративних спорів є внутрішній перегляд, створення незалежного від державних органів з посередництва, присудова та судова медіація. Проаналізовано переваги альтернативних способів вирішення спорів. Встановлено існуючі форми розгляду адміністративних спорів в Україні та проаналізовано ступені їх ефективності. Досліджено наукові погляди щодо оптимальної моделі медіації у адміністративних спорах. З урахуванням новітніх тенденцій до створення нових способів вирішення конфліктів акцентовано увагу на необхідності впровадження медіації до адміністративного процесу України. Здійснено аналіз

2020. Випуск 8. Спецвипуск